

En nog een goede gezondheid

I. Devisch

89 blz., VUB Press, 2023 (ISBN 978-94-6117-573-1)

Dit is een medisch-filosofisch essay (leerstoel Willy Calewaert, VUB) dat een antwoord probeert te formuleren op de volgende 2 vragen. Welk gezondheidsbegrip overheerst in onze samenleving en hoe bepaalt dat ons individuele handelen? Hoe kunnen we de relatie begrijpen tussen dat begrip en de individuele verantwoordelijkheid?

De auteur vertrekt van de vaststelling dat gezondheid als thema alomtegenwoordig is in onze samenleving, dat we er allemaal naar streven en dat gezondheid de norm geworden is. Het is echter minder duidelijk waarover we precies spreken. Wanneer wordt zwaarmoedigheid depressie? Is faalangst een ziekte of een vorm/variant van menselijk gedrag? De vraag is dan wie de antwoorden op deze vragen bepaalt. Dat is minder duidelijk, het betreft namelijk een maatschappelijk fenomeen dat de norm voortdurend doet verschuiven. De norm voor alcoholgebruik is plots gedaald van 21 eenheden per week naar 10, om maar 1 voorbeeld te noemen. Uiteraard zijn er wetenschappelijke inzichten die wijzigingen induceren. Zo is bijvoorbeeld in de laatste decennia de norm voor cholesterolproblemen om die reden gewijzigd. Diezelfde ontwikkeling van medische inzichten en technologie creëert echter ook nieuwe ethische dilemma's. Zo stelt bijvoorbeeld de NIPT jonge koppels voor grote vragen: de test niet uitvoeren wordt gezien als onverantwoord gedrag ("je had dit kunnen voorkomen en de samenleving veel kosten doen uitsparen"), maar bij een slecht resultaat moet men kiezen voor een al dan niet therapeutische abortus. Deze elementen zorgen voor frustratie bij de burger: "ik geraak er nooit en als ik er dan bijna ben, verandert de norm". Dit legt een grote druk op de eigen verantwoordelijkheid en dus ook op de eigen vrijheid. Een gevoel van vermoeidheid ontstaat, wat de Franse socioloog Ehrenberg beschreef als 'le fatigue d'être soi'.

De auteur stelt dat zodoende de paradox van het gezondheidsideaal ontstaat: "het steeds amechtiger streven naar gezondheid en vitaliteit leidt tot een veralgemening van het ziek-zijn". Doordat we nooit zeker zijn van onze gezondheid, zijn we de facto altijd ziek, waardoor preventie op den duur omslaat in verkramping en obsessie. Een doordenker, zeker in een periode waarin er, na de verkiezingen van juni 2024, nieuwe regeerprogramma's worden uitgeschreven die ongetwijfeld oog zullen hebben voor preventie. Terecht, maar toch zet dit werk aan tot kritisch doordenken van de plannen. Dat doordenken gebeurde eerder ook al door Michel Foucault (1926-1984), die stelde dat "de geneeskunde zich meer en meer ontwikkeld heeft als een

hoofdrolspeler in de diffusie van normen, waardoor de geneeskunde grenzeloos infiltreert in alle aspecten van het menselijke bestaan”. De moeite om bij stil te staan.

Het werk is goed onderbouwd en de vraag is extreem relevant. Het verdient daarom de aandacht van burgers en beleids mensen van alle niveaus, plannenmakers en zorgprofessionals.

J. De Lepeleire
Academisch Centrum Huisartsgeneeskunde, KU Leuven

Acco-korting voor TvGG-abonnees

Wil je als TvGG-abonnee graag 10% korting genieten bij Acco bij de aankoop van het besproken boek?
Surf dan snel naar www.tvgg.be/acco om de code op te halen of stuur een mailtje naar info@tvgg.be

Het volledige aanbod is terug te vinden via www.acco.be/tvgg